

Fagligt notat om børns sprogerobring og forholdet mellem modersmål og 2. sprog - til "Legende innovation"

Projektet "Legende innovation" har ambitioner om at bidrage til at etniske minoritetsbørn får en mere frugtbar skolestart i Dk end tilfældet ofte er. Det er håbet og antagelsen at særlige legeredskaber kan medvirke til opfyldelsen af disse ambitioner - ved at styrke børnenes sproglige kompetencer.

Væsentlige nøglebegreber i projektansøgningen, i ucl' s grundlagspapir og i mit (Anne Lindegaard) oplæg for projektdeltagerne er: Småbørn, sprog, modersmål, andetsprog og inklusion.

I det følgende sammenfatter jeg hovedsynspunkterne i disse projekt-bidrag.

Småbørn

Småbørn er tilstede i verden på en anden måde end voksne, og det viser sig på utallige måder:

Småbørn er (helst) kropsligt aktive, de tager verden i brug med alle sanser, de viser et stort kreativt potentiale i deres måder at udtrykke sig på - i deres måder at erobre attraktive færdigheder på. Småbørn kan ikke med held belæres og instrueres - småbørn lever man sammen med, og gennem dette liv lever de sig ind i den konkrete sammenhæng. I dette liv er det betydningsfuldt at de får rum til deres leg, til deres egne eksperimenter og måder - i de afgørende vigtige fællesskaber med andre børn. Småbørn kan i øvrigt heller ikke skynde sig - hvor meget voksne end skynder på dem

Dette er banale daglige erfaringer for alle pædagoger og for alle forældre, men da vores hverdagsliv ikke er indrettet med primært henblik på småbørns liv og udvikling, glemmes det ofte.

Verbalt sprog

Forenklet kan det siges at verbalt sprog (kan) betragtes på to meget forskellige måder:

Sprog kan opfattes som primært systemer af indhold og lyd som kan testes og trænes, relativt uafhængigt af konkrete sammenhænge og liv. Dette sprogsyn ligger bag megen

fremmedsprogs pædagogik for voksne. Voksne kan forholde sig til regler og abstraktioner og kan lære noget ad denne vej.

Det andet sprogsyn betoner sprogets kommunikative, relationelle dimensioner. Det verbale sprog er så at sige uinteressant som isoleret system, og det har kun mening som social praksis mellem mennesker. Dette sprogsyn er relevant og frugtbart, når interessen er på børns sprogtilegnelse/-erobring, da børn netop lærer i praksis; i livet, sanset liv, i konkrete relationer.

Når vi skal støtte småbørns sprogerobring, skal vi altså give opmærksomhed til deres relationer og deres aktiviteter. Vi skal så at sige lægge vilkårene til rette så børnene får optimale muligheder for: Leg, kropslig udfoldelse, kreativitet, andre børn og omsorgsfulde, opmærksomme relationer voksne-børn - så klarer de selv resten.

Tosprogethed

- er et hyppigt anvendt begreb i Danmark. Man kunne tro at det primært drejede sig om mestringen af to sprog, på nogenlunde samme niveau og med nogenlunde samme status, som fx hos et barn med en dansk far og en engelsk mor, hvor forældrene hver især taler deres modersmål med barnet. Sådan er det imidlertid ikke - når vi i Dk taler om tosprogede børn, taler vi især om børn med forældre fra Mellemøsten eller 3.verdens lande, hvor forældrene har samme modersmål, mens majoritetssproget er dansk. Det betyder også at "tosprogethed" er et begreb der rummer sociale vilkår og markører. Når de verbale sprog således hverken har samme status eller funktion, er det ekstra nødvendigt med overvejelser over sammenhængene mellem de to sprog:

Modersmål - og andetsprog

Modersmålet er det verbale sprog der blir snakket til én mens man blir puslet, ammet, trøstet, leget med - og måske skældt ud. Modersmålet er forbundet med hjerterødder, identitet, pulsslag og åndedræt. I modersmålet er man sig - og på modersmålet blir man mødt. Modersmålet er grundlaget for alle senere verbale sprog i ens liv, og i modersmålet søger man tilflugt, dér drømmer man sine drømme.

Andetsproget er det andet sprog - det sprog der kommer efter modersmålet. Sprog nummer 2. Og i denne sammenhæng er andetsproget det danske majoritetssprog - det

sprog som etniske danskere taler, det sprog som må mestres, skal man kunne orientere sig fuldgældigt i det danske samfund.

Det er indlysende betydningsfuldt hvordan fx pædagoger håndterer opgaven med at støtte minoritetsbørn ift majoritetssproget. Og det er klart at denne håndtering bl.a. afhænger af en forståelse af såvel småbørns læringsformer som sammenhængen mellem modersmål og andetsprog. Samtidig fordrer det en klar bevidsthed om at børnenes modersmål i dette tilfælde rangerer lavt i en social rating.

Børn er altså kropslige, kreative sociale væsener; verbalt sprog er en social praksis, og modersmålet har stor betydning, såvel mht tryghed og identitet som mht at danne grundlag for andetsproget.

Hvilken pædagogisk praksis kan integrere alle disse dimensioner?

Inklusion

Læring forudsætter nysgerrighed og tryghed. Nysgerrighed og tryghed er tæt knyttet til erfaringen med at være et værdifuldt medlem af fællesskabet. Erfaringen med at det, der er mit, mødes med anerkendelse og respekt.

For småbørn generelt betyder det at deres sansemæssige kropslighed og kreativitet, deres leg og opfindsomhed ikke bare tåles - men værdsættes.

For minoritets-etniske småbørn betyder det endvidere at deres modersmål (og øvrige kultur) dyrkes og fejres. At det er klart for disse børn at vi synes det lyder smukt og spændende, og at vi også prøver at lære lidt - og så iøvrigt må anerkende at det er svært. Vi taler om inkluderende pædagogisk praksis.

(mht fagligt videnskabelige referencer henviser vi til videnkataloget)

Anne Lindegaard
Lektor
Pædagoguddannelsen, UCL